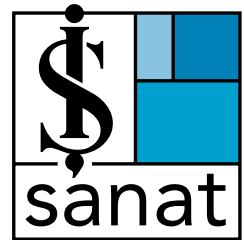

ARALIK 2017

7 ARALIK PERŞEMBE 20.30

CAMERATA SALZBURG
PINCHAS ZUKERMAN
yöneten/keman

CAMERATA SALZBURG

PINCHAS ZUKERMAN yöneten/keman

PROGRAM

L. van Beethoven Keman ve Orkestra İçin Romans, No.1, Sol Majör Op.40	10'
W. A. Mozart Keman Konçertosu No.5, La Majör (KV219) "Türk"	31'
ARA	
F. Schubert Senfoni No.5, Si Bemol Majör (D485)	27'

Ara dahil 90 dakika sürer.

PROGRAM NOTLARI

CAMERATA SALZBURG

1952 yılında Salzburg Festivali Başkanı ve Mozarteum Üniversitesi Rektörü Bernhard Paumgartner tarafından kurulan Camerata Salzburg, 60 yılı aşkın tarihinde Clara Haskil, Dietrich Fischer-Dieskau, Heinz Holliger, Aurèle Nicolet, Wolfgang Schneiderhan, Christoph Eschenbach, Philippe Herreweghe, René Jacobs, Franz Welser-Möst ve Peter Ruzicka gibi öncü isimlerle birlikte konserler verdi. Salzburg Festivali ve Mozart Haftası'nın düzenli katılımcısı olan topluluk, Konzerthaus Vienna, Elbphilharmonie Hamburg, Konzerthaus Berlin ve Festspielhaus Baden-Baden'in de düzenli konuklarından biri oldu. Anne-Sophie Mutter, Hilary Hahn, Patricia Kopatschinskaja, Julian Rachlin, Daniel Hope, Benjamin Schmid, Joshua Bell, Vesselina Kasarova ve Fazıl Say'ın da aralarında bulunduğu birçok solistle konserler verdi. İsmi rönesans döneminin ünlü topluluğu Camerata Fiorentina'dan ilhamla alan topluluğun repertuarının özünü her zaman, Mozart, Haydn, Beethoven ve Schubert oluşturdu. Paumgartner'in ardından Camerata Salzburg'un sanatsal direktörlüğünü 1974'te Antonio Janigro devraldı. 1978'de Macar kemancı ve şef Sándor Végh'in yönetimi altına giren topluluğun repertuarı, romantik çağ ve 20. yüzyıl klasik müziğini de kapsayacak şekilde genişledi. Orkestra şefliğini 1998-2006 yılları arasında Sir Roger Norrington devraldı (Sir Roger Norrington halen topluluğun onursal şefliğini üstleniyor). 2007-2011 döneminde Yunan keman virtüözü ve şef Leonidas Kavakos'ın üstlendiği bu görevi 2011'den bu yana ise Fransız şef Louis Langrée sürdürüyor.

PINCHAS ZUKERMAN

1948, Tel Aviv doğumlu Pinchas Zukerman, müzikal dehası, muazzam tekniği ve değişmeyen sanatsal standartlarıyla 40 yılı aşkın süredir müzik dünyasında bir fenomen. Kemancı, viyolacı, şef, pedagoğ ve oda müziği sanatçısı olarak eşit oranda saygı gören Pinchas Zukerman, 2016-17 sezonunda tüm dünyada 100'ü aşkın konser verdi; Londra

Kraliyet Filarmoni Orkestrası'na sekizinci kez baş konuk şef oldu. Ocak 2017'de New Jersey Senfoni Orkestrası ile üç haftalık konser ve eğitim faaliyetleri için Kış Festivali Sanat Yönetmeni olarak görev aldı. Konuk şef ve solist olarak Cleveland Orkestrası, Boston Senfoni, Pittsburgh Senfoni, Montreal Senfoni, Berlin Filarmoni, İsrail Filarmoni, Sidney Senfoni, Tokyo Filarmoni, Kore Oda Orkestrası ve Miyazaki Festival Orkestrası'yla birlikte çalıştı. Piyanist Yefim Bronfman ile birlikte Avrupa resitaleri ve Zukerman Trio ile oda müziği konserleri verdi. Son on yılda, Pinchas Zukerman, enstrümantalistliğinin yanı sıra dünyanın en iyi topluluklarıyla orkestra repertuarının geniş bir yelpazedeki en zorlu eserlerini icra ettiği için şef olarak da aynı derecede kabul gördü. Aynı zamanda yenilikçi bir pedagoğ olan Pinchas Zukerman, 1999-2015 yılları arasında Ulusal Sanatlar Merkezi Orkestrası'nın Müzik Direktörü olarak görev yaptığı Kanada'da, Orkestra Çalışmaları Enstitüsü'nü ve Genç Sanatçılar, Şefler ve Besteciler Programları'nı kapsayan Yaz Müzik Enstitüsü'nü kurdu. Halen Ulusal Sanatlar Merkezi Orkestrası'nın Şefi ve Genç Sanatçı Programı'nın Sanatsal Direktörü olarak görev yapan ve sanatta uzaktan eğitim teknolojisinin kullanımına öncülük ettiği Manhattan Müzik Akademisi'nde Pinchas Zukerman Performans Programı'na başkanlık eden Zukerman, Sanat Madalyası, Isaac Stern Sanatta Mükemmellik Ödülü ve 2 Grammy Ödülü sahibidir.

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770-1827)

Almanya'nın Bonn şehrinde doğan Beethoven, ilk müzikal eğitimini babasından ve yerel müzisyenlerden aldı. Gençlik döneminde çeşitli orkestralarla viyola çaldı. 1792'de Haydn ile çalışmak üzere Viyana'ya taşındı. Haydn'ın, Beethoven'ın tarzını şekillendirmesinde epey katkısı oldu. Daha sonra, Johann Georg Albrechtsberger ve Antonio Salieri ile beste çalışmaları yaptı. 1800'lü yılların başında Beethoven, giderek sağırlandığını fark etmeye başladı. Artan umutsuzluğu anti-sosyal eğilimlerini yoğunlaştırdı. Bununla birlikte, 1803 tarihli Senfoni No.3, "Eroica", çığır açan bir zafer kazandı. 1811-1817 yılları arasında özel hayatındaki ve ailesindeki problemler sebebiyle bir durgunluk yaşadından sonra, yaratıcı hayal gücü sorunlarına üstün geldi. 1824'te artık tamamen sağırken en ünlü eserlerinden biri olan 9. Senfoni'yi besteledi. Beethoven'ın geç dönem eserleri, birçoklarının mistik bir önem atfettiği heyecanlı bir nitelik taşır. Beethoven'ın kariyeri, sırasıyla klasik dönem modellerine dayanan eserler, müzik sözlüğünü genişleten devrimci parçalar ve benzersiz, son derece kişisel bir müzik dili ile yazılmış kompozisyonlarla temsil edilen erken, orta ve geç dönemlere ayrılır. Bu bölümler Beethoven'ın yaratıcı kişiliğinin muazzam derinliği ve çok yönlülüğüne işaret eder. Birçok yönden devrimci olan Beethoven'ın müziği, karakteristik hümanizmi ve dramatik gücü nedeniyle evrensel olarak çekicidir.

FRANZ SCHUBERT (1797-1828)

Viyana'da doğan Schubert, müzik eğitimine küçük yaşta babası ve erkek kardeşleriyle birlikte başladı. Daha sonra İmparatorluk Sarayı'nın şapelinde şarkı söyleme eğitimi aldı. Schubert burada "beste"yi keşfetmeye başladı ve okulun direktörü Antonio Salieri'nin dikkatini çeken bir şarkı yazdı. Genç Schubert'in bestesini dinleyen Salieri ve okulun armoni profesörü, onun aslında bir deha olduğunu kavrayan ilk kişilerdi. 16 yaşına geldiğinde Schubert sesi değiştiği için buradan ayrıldı; evine geri döndü ve babası gibi bir öğretmen oldu. Daha sonra ona maddi destek sağlayacak olan Franz von Schober ve Esterházy

ailesiyle tanışınca öğretmenliği bırakıp besteciliğe odaklanan Schubert, birçok zengin senfoni, opera, oda müziği parçaları ve piyano sonatları üretti. Başta Gretchen am Spinnrade ve Erlkonig olmak üzere yüzlerce şarkı besteledi. 1823'te Musikverein of Graz'a onur üyesi seçildikten sonra, bu kuruma bir teşekkür mahiyetinde ünlü "Bitmemiş Senfoni"yi bestelemeye başladı; ancak bitiremedi. Schubert'in romantik dönem özelliklerini henüz bu akım Avrupa'da yaygınlaşmadan önce eserlerine aktarmış olması onun, döneminde anlaşılmamasına yol açtı. Yaşamı boyunca hiçbir zaman müziği çok fazla yaygınlaşıp ünlenmedi, Schubert'in yapıtları ancak ölümünden sonra ün kazandı. Kısa ama çok üretken kariyeri boyunca, neredeyse her türe ait başyapıtlar üreten Schubert öldüğünde, henüz 31 yaşındaydı.

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756-1791)

Salzburg'da, beşi erkenden hayata veda eden yedi çocuğun sonuncusu olarak dünyaya gelen Mozart, üç yaşına geldiğinde klavsen çalıyordu; dört yaşında ise kısa kompozisyonlara başlamıştı. Genç Mozart, ilk halka açık performansını beş yaşındayken Salzburg Üniversitesi'nde klavsen çalarak verdi. Yedi yaşında, müzikal bir toplantıda eline bir keman aldı ve daha önce hiç keman dersi almadığı halde, bir eserin ikinci bölümünü eksiksiz bir doğrulukla çaldı. 1777'de genç Mozart, ilk operası Apollo et Hyacinthus'u besteledi. Klavye konçertoları ve diğer önemli eserler de artık yavaş yavaş kaleminden dökülüyordu. 1769'da Mozart, Salzburg Sarayı'nın başpiskoposu tarafından konzertmeisterliğe atandı. 1773 yılını Avusturya'da beste yaparak geçiren Mozart, 1774-1777 yılları arasında, tüm keman konçertolarının yanı sıra senfoniler ve oda eserleri yazdı. 1780'de, Münih'te büyük sansasyon yaratan operası Idomeneo'yu yazdı. 1782'de Constanze Weber ile evlendi. 1782, aynı zamanda Saraydan Kız Kaçırma operasının büyük başarı elde ettiği yıldır. 1780'lerde Mozart pek çok sonat ve kuartet besteledi. Siparişlerinin birçoğu artık operalardı ve Mozart bu siparişlere bir dizi başyapıtla karşılık veriyordu. 1786'da Figaro'nun Düğünü'nü, 1787'de Don Giovanni'yi, 1790'da Bütün Kadınlar Böyle Yapar'ı ve 1791'de Sihirli Flüt'ü besteledi. Aynı yıl, nedeni bilinmeyen bir ateşli hastalık sebebiyle hayata veda etti.

Keman ve Orkestra İçin Romans, No.1, Sol Majör Op.40

Andante

Beethoven'ın 1806'da bestelediği keman konçertosunun daha önceki taslakları bulunmamıştır. Bu nedenle onun 1802 yılında keman ve orkestra için yazdığı iki romans bu konçerto için ön çalışma olarak kabul edilir ve solo keman partisiyle orkestranın diyalogunun uyumunu Beethoven'ın böylece denediği öne sürülür. Solo çalgıları içeren konçertoların ağır bölümlerini oluşturan, ezgisel ve özgür yapıdaki romans türü, özellikle Fransa'da 1760'tan itibaren çok popüler olmuştur. Konçertolarda yer alan, halk dili stilinde lirik ve epik yapıda kullanılan bu şiir formu önce aşk şarkısı olarak gelişmiş, sonra da enstrümantal olarak kullanılmıştır. Bu türü ilk kez gelişmiş olarak, özgür biçimde değerlendiren besteci Beethoven oldu; onun romanslarının başarısıyla açılan bu çığır, ileride Berlioz, Svendsen, Dvorak gibi birçok bestecinin bu türde eser yazmasına da yol açacaktı. Beethoven'ın 6 Ekim 1802'de Heiligenstadt'ta büyük bir üzüntü ve gerilim içinde

kaleme aldığı vasiyetnamesi ile aynı yılda bestelendiği öne sürülen, dinlendirici yapıda ve kendine özgü güzellikleri içeren bu romansların, -ağırca tempoda olmasına karşın- müzik yorumları hiç de kolay değildir; ama birer konser parçası olarak da pek çarpıcı kabul edilmezler. Ancak her şeye karşın yine de soylu güzellikleri yanında, konçertant stilin unsurlarını -değişik biçimde de olsa- taşımaları nedeniyle konser salonlarında oldukça sık yer alırlar. Keman ve orkestra için yazılan bu romansların keman-piyano düzenlemelerini de ünlü kemancı Carl Flesch (1873-1944) yapmıştır. 1803'te yayınlanan, ilk kez Beethoven'ın arkadaşı, kemancı Schuppanzigh tarafından ancak 1826'da seslendirildiği sanılan Op.40 Romans No.1, Sol Majör tonda, 4/4'lük ölçüde, ağırca (Andante) tempodadır. Eşliksiz, solo kemanın enerjik, çift sesli tını zenginliğiyle sunduğu ana tema daha sonra yaylıların pizzicato eşliğinde, üfleme çalgılar tarafından yinelenir. Bunu, yine eşliksiz solistin bu kez daha belirginleştirdiği tema izler. Önceleri iki bölümlü temaların yarılarını tekrarlayarak eşlik eden orkestranın güçlenmesinden sonra, keman temayı küçük pasajlarla geliştirir; lirik ve duygusal bir anlatıma başlar. Orkestranın, özellikle üfleme çalgıların katkısıyla başlayan zarif diyalog, güçlü bir zirveye ulaştıktan sonra üç sert akorla genelde ağıtsal olan bu romans sona erer.

**Program notu, İrkin Aktüze'nin Müziği Okumak isimli kitabından alınmıştır.*

Keman Konçertosu No.5, La Majör (KV219) "Türk"

Allegro aperto

Adagio

Rondeau: Tempo di Menuetto-Allegro-Tempo di Menuetto

Bestelediği keman konçertolarının solo partilerini Mendelssohn ya da Brahms gibi bu çalgının virtüözlerine düzelttirme gereksinimini duymayan Mozart'ın olağanüstü güzellikte ve çekicilikte yarattığı keman konçertolarının başında, 20 Aralık 1775'te tamamlanan Türk başlıklı 5. Keman Konçertosu gelir. Mozart, 20. yaş gününden beş hafta önce yazdığı bu eserde kullandığı "aperto" deyimiyile yeni bir müzik terimi de icat etmiştir. İtalyanca "açık, anlaşılır, geniş" anlamlarına gelen bu kelimeyi ilk bölümde kullanmıştır. La Majör tonda ve 4/4'lük ölçüdeki 1. Bölüm, geniş ve açık cümleli (Allegro aperto) tanımlamasıyla çabuk ve biçimsel bir orkestra tuttisi ile aldatıcı olarak başlar. Kısa bir susuştan sonraki altı mezürlük ağırca (Andante) geçişte, keman giriş temasını bir arioso gibi duyurur. Tekrar hızlanan bölüm Allegro'ya dönerek kemana asıl birinci temayı sunma fırsatını verir. Üç notalı motifle gerçekleşen bütün bu cesur ve özgün yapı, müzik tarihinde ilk olarak yaratılmıştır. Ancak 19 yaşındaki besteci bununla da yetinmez; orkestranın baştan savma gibi duyurduğu ana tema birdenbire, asıl temanın sunulmasına eşlik eder duruma gelir. İkinci temayı da sergileyen solo çalgının orkestrayla diyalogu yanında tuttileri ile de çok dengeli, zarif, aynı zamanda lirik bir yapıya sahip olan bölüm, bir final havasında son bulur. Mi Majör tonda, 2/4'lük ölçüde ve ağır (Adagio) tempodaki duygulu ve hüzünlü 2. Bölüm'ün Mozart'ın Salzburg orkestrasındaki arkadaşı, kemancı Brunetti için ikinci kez tekrar yazıldığı bestecinin babasına gönderdiği bir mektuptan öğrenilmiştir (ancak bu ikinci Adagio, KV261 ayrı bir eser olarak da çalınmaktadır). Soliste sonoritesinin güzelliğini, temizliğini ve dengesini ispat olanağı sağlayan, keman için yazılmış en saf ve güzel sayfaları içeren

serenad havasındaki Adagio, orkestranın belirlediği temayla başlar. Keman akıcı bir anlatım ve zengin armonilerle bu temayı geliştirir. Eserin 3. Bölümü Rondo ile yine La Majör'e dönlür. Bu bölüm "Rondeau. Tempo di Menuetto" başlığıyla her iki dansın -Rondo ile Menuet'in- kaynaştırılmasından oluşur. Dış görünüşte bölüm 3/4'lük ölçüdeki menuet havasında zarif biçimde başlar. İkinci bölme Fa Diyez Minör tonda daha kontrastlı belirir. Kemanın sunduğu tema üç kez tekrarlanır. Ancak sürpriz olarak 2/4'lük ölçüde, La Minör tonda güçlü aksanlı bir Allegro bölmesi gelir: Alla Turca (Türk stilinde) trio bölmesi, belki de Macaristan'dan Salzburg'a ulaşan, Türk-Macar ezgileri biçiminde zamanın modasına uyularak yeniçeri müziği etkisinde yazılmıştır. Baslar, mehter köslerini anımsatır. Konçertoya bu nedenle "Türk" başlığı verilmiştir. Ortadaki gürültülü tutti bölmesi, Mozart'ın 1773'te Milano izlenimi olarak bestelediği Lucio Silla Operası'nın bale müziği olan "Le gelosia del seraglio" (Saray kıskançlığı) bölümünden alınmıştır. Menuetto sonda bir özet olarak tekrar belirir. Eser, rondo temasının tekrarlanmasıyla hafifçe, kemanın son sözü söylemesiyle sona erer.

**Program notu, İrkin Aktüze'nin Müziği Okumak isimli kitabından alınmıştır.*

Senfoni No.5, Si Bemol Majör (D485)

Allegro

Andante con moto

Menuetto (Allegro molto) – Trio

Allegro vivace

1813'ten sonra babasının okuluna yardımcı öğretmen olarak atanan Schubert, 5. Senfoni'yi de bu sıkıntılı okul yaşamı içinde, dört numaralı Trajik Senfoni'yle aynı yılda, 1816'da bestelemesine karşın, eser hiç de karamsar değildir ve onun, 18. yüzyılın bestelerine en yakın eseridir. Schubert'in ilk biyografisini yazan H. Kreissle'nin 1861'deki kitabında belirttiğine göre, baba Schubert'in evinde toplanıp konserler veren amatör, ancak birinci sınıf profesyonellerin de katıldığı ilginç ve usta bir topluluk tarafından önce kuartet biçiminde seslendirilen 5. Senfoni, daha sonra Burgtheater'in müzikçilerinden Otto Hatwig'in Gundelhof'taki evinde de geniş kadrolu orkestrayla çalınmıştır. Flüt, iki obua, iki fagot, iki korno ve yaylı çalgılar için yazılan -daha sonraki senfoniler gibi geniş kadroyu içermeyen ve bu nedenle trampetsiz ve timpanisiz diye de adlandırılan 5. Senfoni'nin partiyonu bir ara kaybolmuş, çok sonra Viyana Opera Orkestrası yöneticisi Johann Herbeck'in (1831-1877) evinde çalgı partileri bulunarak, ilk kez Londra'da 1 Şubat 1873'te Crystal Palace'ta August Manns yönetiminde yorumlanmıştır. Berlin Devlet Kitaplığı'nda bulunan elyazması partiyon da ilk kez 1885'te yayımlanmıştır. Schubert o günlerde tuttuğu anılarında Mozart'ı hayranlıkla andığı ve "Beethoven'den sonra kim ne yaratabilir ki?" cümlesini yazdığı bilinmektedir. 5. Senfoni'de de bu sevgi açıkça hissedilir. Sade ve oda müziği havasında olan senfonide Haydn'ın çalgıları değerlendirme stili, Mozart'ın zarif orkestra anlayışı, özellikle 40. Senfoni'nin etkisi ve Beethoven'in sonuncu piyano konçertosu ile mizaç bakımından uyumu sezilir. Viyanalı sivri dilli eleştirmen, üniversitede müzik tarihi öğretmeni, ünlü Eduard Hanslick (1825-1904) de bu nedenle eseri "Başarısız bir Mozart taklidi" olarak tanımlar. Buna karşılık, önemli İngiliz müzik adamı Sir Donald

Tovey (1875-1940) ise şunları söyler: "Bu küçük senfoniye akademik eleştirilerle zedelemek kimseye nasip olmayacaktır." Teknik yönden büyük güçlükler içermeyen bu iddiasız ve zarif senfoni, bu nedenle günümüzde gayretli amatör orkestraların bile repertuarında yer alan eserlerin başında gelir. Müzik yazarı Hans Renner "Alacalı bir buket taze, latif, hülyalı melodilerden oluşan -rastlantı sonucu gibi- bir senfonik yapıya bürünen bu eser için herhangi bir açıklamaya da gerek yoktur." der. 4/4'lük ölçüde, Si Bemol Majör tonda ve çabuk (Allegro) tempodaki 1. Bölüm ağır ve sessizce açılan bir perde gibi, dört mezürlük bir girişten (introduction) sonra başlar. Beş notadan oluşan sihirli ana tema hemen yaylı çalgılarda neşeli tempoda belirir. Kemanların oktavlı biçimde duyurdukları ikinci tema ise Haydn'ı anımsatır. Kısa gelişimde ise yine sertlikten kaçınılmıştır. 2. Bölüm (Andante son moto) 6/8'lik ölçüde, Mi Bemol Majör tonda ve yumuşaklıkla sunulur. Ustaca geçişlerle ağırca tempoda ve Schubert'e özgü melodik çizgide, ama bir rondo (ABABA-Coda) formundadır. Şarkı söyler gibi olan ikinci tekrarında minöre kaçan tema (A), daha romantik ve duygusallığı -keman, flüt ve obua ile daha zenginleştirerek- doğaçtanmış gibi yansıtılan ikinci tema (B) ile karşıtlık oluşturur. 3. Bölüm (Menuetto), Mozart'ın ünlü 40. Senfoni'siyle aynı tonalitelerde -Sol Minör'de- çok çabuk (Allegro molto) tempoda bir menuet dansıdır. Spaun'un belirttiğine göre Schubert, Mozart'ın bu senfonisi çok sever, sık sık çalarmış. Bu kısa ve biraz sert dans, Viyana'da doğan ve ölen tek Viyanalı besteci Schubert'in en sevimli landler dansının örneğini verdiği ve Sol Majör'e dönüşen tondaki trio ile yumuşar, hafifler. 2/4'lük ölçüde, Si Bemol Majör tonda, çabuk ve canlı (Allegro vivace) tempodaki 4. Bölüm ise çok hızlı tempoda yine asıl tonaliteye ve sonat formuna dönerek yorumlanan ve birinci bölümün havasını yansıtan bir finaldir. Ustaca modülasyonlarla gelişir. Haydn anlatımında, Schubert canlılığında mutluluk saçar; bestecinin bu dengeli ve parlak yapıdaki eserini gülümseyen bir coşkuyla sona götürür.

**Program notu, İrkin Aktüze'nin Müziği Okumak isimli kitabından alınmıştır.*

CAMERATA SALZBURG

1. keman

Gregory Ahss *konzertmeister*
Yoshiko Hagiwara
Stephanie Baubin
Gabor Papp
György Acs
Silvia Schweinberger
Risa Schuchter

2. keman

Michaela Girardi *grup şefi*
Werner Neugebauer
Nanni Malm
Dagny Wenk-Wolff
Izso Bajusz
Flora Schilt

Viyola

Iris Juda
Firmian Lermer
Agnes Repaszky
Claudia Hofert
Jutas Javorka

Çello

Stefano Guarino *grup şefi*
Jeremy Findlay
Shane Woodborne
Dana Micicoi

Kontrbas

Burç Pichler *grup şefi*
Christian Junger
Martin Hinterholzer

Flüt

Wally Hase

Obua

Matthias Bäcker
Laura Urbina

Fagot

Marco Lugaresi
Christoph Hipper

Korno

Bostjan Lipovsek
Josef Sterlinger